

PARTICIPACE A JEJÍ STANDARDY

Participace = procesní postup, při kterém jsou do jednotlivých aktivit projektu pozváni k účasti předem definované cílové skupiny. Participativní projektem rozumíme projekt, kde je hodnota participace předem jasně definovaná, proces je zvládnutý metodicky správně a výstupy mají předem promyšlenou podobu. S výstupy se pak dál pracuje. Participativní část projektu musí organizátorovi zajistit vysokou míru spolupráce účastníků a také jejich důvěru v daný proces.

Doporučujeme proto členům Koridoru D8 a obyvatelům členských obcí, aby od ostatních institucí a organizací, které chystají aktivity v území, požadovali následující:

- Definovat cíle participativních aktivit předem
- Definovat samotné aktivity (př. komunikuj, zvyšuj know-how v území, nechávám priorizovat, rozhodovat, spoluvytvářet, zjišťuji informace)

Požadavky před zahájením procesu:

- O dané aktivitě je nutné informovat cílové skupiny 3 týdny předem
- Obsah komunikace se s dotčenou obcí je předem k dispozici tak, aby obce mohly materiály sdílet na svých kanálech
- S dostatečným předstihem je k dispozici detailní scénář dané aktivity
- Předem je známá podoba výstupů a také kde po skončení aktivity k nim bude přístup
- Je jasně definované, co se s výstupy stane, jaký budou mít vliv na vývoj projektu

Požadavky na samotný proces:

- Zajištění procesu je na profesionální úrovni
- Celý projekt má evaluační složku, jejíž průběžné či konečné výsledky jsou k dispozici

Podpořeno Fondy EHP

Projekt: Otevřená správa Zdiby a Koridor D8 (číslo projektu: GG-MGS1-008)

10 principů participace:

1. Mějte jasný cíl

Cílem není “dělání participace”, ale jasné stanovení cílů projektu, na což navazuje sestavení procesního plánu, jeho efektivní řízení a následná evaluace. Dobře promyšlený plán a jasná vize, společně s porozuměním všem důvodům, proč participaci děláte, jsou klíčové pro kvalitní a udržitelné procesy.

2. Přemýšlejte v souvislostech a systematicky

Je nezbytné si ujasnit, jak participace zapadá do celé agendy a dlouhodobého plánu organizace, a důkladně si rozmyslet, zda je pro daný kontext vhodná a jakou podobu procesu je v té které situaci nejlepší implementovat. Doporučujeme za pomoci expertů vždy na začátku detailně diagnostikovat stav a potenciál dané organizace pro participativní plánování. Dobrá participace je šitá na míru a bere v úvahu místní výzvy a problémy nebo demografické složení cílové skupiny.

3. Proces/ pravidla/ projektové řízení

Pro každý úspěšný projekt jsou klíčová dobře a jasně nastavená pravidla. Prvním důležitým krokem je pečlivé plánování a volba postupu, než se člověk pustí do jakéhokoliv participativního projektu. Jednotlivé fáze, časový harmonogram, rozpočet, dodavatelé a tým odpovídající za dodání projektu – to vše je nutné definovat hned na začátku.

4. Monitoring a evaluace

Stanovené cíle a výsledky je nutné během a po skončení projektu zhodnotit. Průběžný monitoring a následná evaluace patří k základním stavebním kamenům kvalitních participativních projektů. Díky nim lze dobře čelit nenadálým komplikacím, lépe komunikovat se stakeholdery a v neposlední řadě plánovat následné nebo zcela nové projekty.

5. Data

Kvalitní a smysluplná sebraná data jsou dalším důležitým atributem kvalitní participace. Nejen, že umožňují institucím či politikům činit rozhodnutí, která jsou v souladu s potřebami cílových skupin, ale také poskytují informace o dlouhodobých trendech, účastnících participace a jejich nejčastějších problémech, a pak s konkrétními výzvami daného projektu. Pro tyto účely je však potřeba vědět, jak data sbírat, pomocí jakých nástrojů, jak je vyhodnocovat, kde je uchovávat a komu je zpřístupnit.

Podpořeno Fondy EHP

Projekt: Otevřená správa Zdiby a Koridor D8 (číslo projektu: GG-MGS1-008)

6. Dostupnost, spravedlnost, transparentnost

Participace je z principu otevřený proces, který si za cíl klade rovnoprávný přístup všech, kterým je určený. Doporučujeme proto si vždy po naplánování procesu ověřit, zda opravdu daný postup je pro všechny účastníky dostupný, spravedlivý, srozumitelný a transparentní. Transparentnost projektu zajišťuje, že veškeré dílčí výstupy, výsledná i konečná data a informace budou pro zájemce veřejně a pohodlně k dispozici tak, aby netrpěla důvěra participantů v záměry a motivy organizátora.

7. Kontinuální vzdělání

Participace je v ideální podobě běh na dlouhou trať. Vzhledem k tomu, že participativní projekty vždy reagují na aktuální potřeby a situace, musí se s ní vyvíjet i kapacitní zázemí a know-how organizátorů a participantů. Vzdělávání v participaci nikdy nekončí a je potřeba s ním počítat jako se stálou položkou v rozpočtu, stejně tak jako s investicí úsilí do vzdělání účastníků participativních procesů – zástupců veřejnosti a stakeholderů. Čím lépe budou veškeré aktéři participace připraveni, tím kvalitnější výstupy proces přinese.

8. Stakeholdeři

Stakeholdeři, tedy klíčoví aktéři, jsou skupinou, kterou je potřeba do participace kvalitně zapojit. Stakeholdeři jsou všichni, kterých se daný participativní projekt z logiky věci týká. Nejedná se však o širokou veřejnost, ale o osoby s jasnými atributy, které mají svou roli a pozici ve veřejném prostoru daného území. Za stakeholdery lze považovat např. občanská sdružení a zájmové spolky, ale také školy, developerské firmy nebo známé osobnosti – zkrátka kohokoliv, kdo svým hlasem může agendě přispět a jehož názor a zpětná vazba k projektu je žádoucí.

9. Komunikace

Obvyklým úskalím, na kterém participace dokáže ztroskotat, je neefektivní komunikace. Na úřadech vážne komunikace mezi odbory a napříč projekty, občané nemají možnost nebo zájem se dozvědět, co se v samosprávě děje, a výsledkem bývá ze strany občanů nedůvěra a nechut se na správě, jakkoliv podílet. Nutností je tedy tvorba komunikační strategie, jednak interně v rámci úřadu či v rámci jednotlivých participativních projektech, pak mezi institucí a veřejností, která čítá jak občany, tak stakeholdery, tedy klíčové aktéry.

10. Civic Tech / E-participace

V dnešní době se nelze obejít bez digitálních nástrojů, které umějí jednotlivé fáze participativního procesu zefektivnit. Jsou jimi nejrůznější platformy pro hlasování, sbírání návrhů, rozesílání dotazníků a průzkumů, nástroje spravující kontakty, zajišťující např. crowdfunding, nebo prosté informování o nových událostech v projektu. Je nutné vybírat nástroje pečlivě a s rozmyslem.

Podpořeno Fondy EHP

Projekt: Otevřená správa Zdiby a Koridor D8 (číslo projektu: GG-MGS1-008)